

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Blízkého východu a Afriky

Bakalářská práce

Matěj Denk

Reformy sultána Qábúse v Ománu

The reforms during the reign of sultan Qaboos in Oman

Praha, 2015

Vedoucí práce: prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc.

Rád bych poděkoval prof. PhDr. Eduardu Gombárovi, Csc. za vstřícný postoj k nezvyklé volbě tématu a za odborné vedení práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 19. 8. 2015

.....
Matěj Denk

Klíčová slova:

Omán, reformy, Qábus, politika, zahraniční politika, armáda, soudobé dějiny

Key words:

Oman, reforms, Qaboos, politics, international politics, army, contemporary history

Abstrakt:

Bakalářská práce se věnuje politickým a bezpečnostním dějinám Sultanátu Omán během vlády sultána Qábuse (1970-současnost), která je charakterizována rozsáhlými modernizačními reformami. Práce popisuje okolnosti nástupu sultána Qábuse na trůn, důvody a pozadí reforem i aktuální politickou a bezpečnostní situaci. Velký prostor je věnován cizím vlivům na rozhodovací proces v Ománu, zejména nadstandartnímu vztahu s Velkou Británií. Za využití širokého rozsahu zahraniční literatury i webových zdrojů dochází práce k závěru, že dané reformy byly výsledkem osobní angažovanosti sultána Qábuse a ekonomicko-spoločenských tlaků, které je učinily nezbytnými.

Abstract:

This Bachelor thesis deals with political and security history of Sultanate of Oman during the reign of sultan Qaboos (1970-present days), which is characterized by extensive reforms for modernization. Thesis describes circumstances of Qaboos accession to the throne, causes and background of the reforms and actual political and security situation as well. It puts stress on foreign influence on decision-making process in Oman, especially on extraordinary relationship with Great Britain. Using the full extent of foreign literature and internet sources it gets to the conclusion that given reforms were a result of personal involvement of sultan Qaboos and socio-economic pressures, which made them inevitable.

OBSAH

Úvod	8
Citační a jazyková poznámka	10
1. Nástup sultána Qābūse na trůn a válka v Zufāru	11
1.1. Dětství a studia sultána Qābūse	11
1.2. Vznik povstaleckého hnutí v Zufāru	12
1.3. Státní převrat	13
1.4. První kroky v úřadu	13
1.5. Zufāřská krize v době Qābūsova nástupu na trůn	14
1.6. Zapojení zufāřského obyvatelstva do konfliktu	16
1.7. Obrat ve vývoji války a vítězství SAF	17
2. Vnitropolitické dějiny Ománu od roku 1970	19
2.1. Ustavení kabinetu a vytvoření schématu státní správy	19
2.2. Služba ve státní správě, regionální správa a právo	20
2.3. První zastupitelský orgán – Státní konzultativní rada	21
2.4. Vznik a vývoj Konzultativní rady	22
2.5. Ománská opozice	23
2.6. Základní zákon státu	24
2.7. Ománské jaro	25
3. Vývoj a aktuální stav ománských bezpečnostních složek	27
3.1. Bezpečnostní stav sultanátu	27
3.2. Reorganizace armády a její vztahy s USA	27
3.3. Proces ománizace armády	28
3.4. Současná výzbroj SAF	29
3.5. Ostatní bezpečnostní složky Ománského sultanátu	30
4. Zahraniční politika	32
4.1. Vstup do mezinárodních systému	32
4.2. Ománská politika vůči zemím perského zálivu	32
4.3. Ománská politika vůči ostatním zemím Blízkého východu	33
4.4. Ománská politika vůči neregionálním zemím	35
Závěr	37
Seznam použité literatury	39
Seznam použitých webových stran	41

Seznam použitých zkratk

BATT	British Army Training Team
CIA	Central Intelligence Agency
GCC	Gulf Cooperation Council
HDP	Hrubý domácí produkt
HUMINT	Human intelligence collection
OOP	Organizace pro osvobození Palestiny
OSN	Organizace spojených národů
RAF	Royal Air Force
RAFO	Royal Air Force of Oman
RAO	Royal Army of Oman
RNO	Royal Navy of Oman
ROP	Royal Oman Police
SAF	Sultan's Armed Forces
SAS	Special Air Service
SOAF	Sultan of Oman's Air Force
SOLF	Sultan of Oman's Land Force
SON	Sultan of Oman's Navy
USA	United States of America
ZOF	Zufārská osvobozenecká fronta

Úvod

Sultán Qābūs bin Saʿīd Āl Saʿīd nastoupil na trůn roku 1970 po puči, při němž sesadil svého vlastního otce, sultána Saʿīda a se svými 45 lety vlády je jedním z nejdéle panujících vládců současnosti. Když Omán přebíral, byla země v kritickém stavu – samotnou existenci státu ohrožovala rozsáhlá rebelie na západě země – armáda jí nebyla schopna čelit a omezovala se na obranu nejdůležitějších měst. Stát byl v naprostém ekonomickém rozkladu – neexistovala infrastruktura, zcela chybělo školství, a negramotnost tak dosahovala alarmujících čísel, v zemi o rozloze přibližně čtyř Českých republik byla jedna jediná nemocnice. Není divu, že Ománci hromadně utíkali do sousedních států, hlavně Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů hledat práci a životní perspektivu.

Dnes je Omán ve zcela jiné situaci. Profesionální armáda je skvěle vycvičena a vybavena a patří k nejlepším v regionu, ekonomika úspěšně roste, gramotnost dosahuje 90%¹ a zdravotní péče je výrazně dostupnější. Navíc Omán běžně nefiguruje v novinových článcích, což můžeme u blízkovýchodní země považovat za dobré znamení. Impuls, který dal zemi mladý sultán na počátku 70. let minulého století, se naplno rozvinul.

Tato transformace, kterou bychom mohli nazvat „malý ománský zázrak“ se přitom udála téměř bez povšimnutí veřejnosti, a to i té odborné. Omán je navzdory své dechberoucí proměně v posledních desetiletích jednou z nejméně prostudovaných zemí Blízkého východu. A pokud toto platí o západních výzkumech, o těch českých to platí dvojnásob. V odborné literatuře se dění posledních desetiletí v Ománu dostalo pozornosti jen dvakrát, a pokaždé se jednalo jen o malou součást většího díla. Jednak jde o podkapitulu „Omán“ Eduarda Gombára v díle *Kmeny a klany v arabské politice*,² jednak se jedná o kapitolu Jany Břeské rovněž nazvanou „Omán“ ve sborníku *Současný Blízký východ*.³ Tento prázdný prostor se alespoň zčásti snaží zaplnit tato práce. Zároveň je absence české odborné literatury důvodem, proč práce využívá téměř výhradně zahraniční zdroje.

První kapitola práce se zabývá důvody a okolnostmi nástupu sultána Qābūse na trůn a řeší největší bezpečnostní hrozbu v dějinách moderního Ománu – povstání v Zufāru. Této události je věnována značná pozornost, neboť měla na formování současného Ománu

1 “The World Factbook,” Central Intelligence Agency, accessed August 17, 2015, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/mu.html>

2 Gombár, Eduard. *Kmeny a klany v arabské politice*. Praha: Karolinum, 2004. Podkapitola *Omán* se nachází na stranách 74-82.

3 Břeská, Jana. “Oman.” In *Současný Blízký východ*, edited by Michaela Ježová, and Helena Burgrová, 215–226. Brno: Barrister & Principal, 2011.

nepopíratelný vliv a do značné míry předurčila podobu režimu sultána Qābūse i jeho zahraniční politiku, a položila základy hospodářského rozvoje země.

Druhá kapitola se snaží postihnout vývoj a současnou vnitropolitickou situaci sultanátu. Popisuje tvorbu ministerstev v prvních letech vlády i hledání ideálního fungování kabinetu, míru vlivu zahraničních, zejména britských poradců i nesmělé demokratizační krůčky, které se v Ománu v posledních letech objevily, ať už zapříčiněny samotným sultánovým rozhodnutím, tak i nátlakem zejména mladých Ománců, kteří si přejí větší možnost politické participace ve své zemi.

Třetí kapitola popisuje vznik současné ománské armády a dalších bezpečnostních složek, jejich modernizaci a výzbroj. Pozice armády v sultanátu Omán je velmi silná – jedná se o jednu z hlavních složek státu. Omán se umísťuje na špici žebříčku zemí, které do své armády nejvíce investují.

Čtvrtá kapitola popisuje ománskou cestu z izolace, kterou země zažívala za vlády sultána Sa'īda, do mezinárodního společenství a jeho roli v ní. Sultán Qābūs, jakožto ministr zahraničních věcí své země, měl v tomto procesu zcela klíčovou úlohu a Omán dnes slouží jako významný regionální i nadregionální hráč v mezinárodní politice.

Závěrem je nutné podotknout, že práce svým rozsahem nemůže pokrýt všechny aspekty změn, které Omán za posledních 45 let prodělal. Z tohoto důvodu jsou vynechány oblasti ekonomického růstu, rozvojová politika sultanátu či proměna ománské společnosti. Práce se tak nesnaží být úplnou výpovědí o reformách sultána Qābūse, ale snaží se nastínit základní reformní procesy ve výše zmíněných oblastech.

Citační a jazyková poznámka

V práci je použita citační norma Chicago Style.

Pro přepisy z arabštiny je u hlásek, které neobsahuje česká psací soustava použit co nejpřesnější systém znak za znak následujícím způsobem (naznačena je výslovnost a příslušný arabský grafém): hrdelní k (ق) – q, dž (ج) – ě, anglické dh (ذ) – d, anglické th (ث) – t, emfatické d (ض) – d, emfatické s (ص) – s, emfatické t (ط) – t, emfatické z (ظ) – z, hrdelní ch (ح) – ě, tvrdé ch (خ) – ě, hláska °ajn (ع) – °, hláska ghejn (غ) – ě, glotální závěr (ء) - ' (pokud se vyskytuje na začátku slov, není vyznačen). Tento přepis je použit na osobní arabská jména (např. Qābūs), názvy arabských organizací, jsou-li uvedeny (např. Ğabhatu taħrīri Zūfār) a na toponyma (např. Masqaṭ) kromě názvů států, které reflektují český úzus (např. Egypt a nikoliv Miṣr).

1. Nástup sultána Qābūse na trůn a válka v Zufāru

1. 1. Dětství a studia sultána Qābūse

Saʿīd bin Tajmūr Āl Saʿīd se narodil 13. srpna 1910 jako druhorozený syn sultána Tajmūra, jehož rod vládl nad Ománem již od roku 1744, kdy jeho zakladatel, Aḥmad ibn Saʿīd, vyhnal perského vládce Nāder Šāha.⁴ Od samého počátku byl připravován na dráhu státníka – studoval na Mayo College v Britské Indii, vyhlášené škole pro budoucí feudální panovníky vládnoucí pod ochranou Velké Británie, a ve svých devatenácti letech se stal předsedou kabinetu svého otce. Když ten roku 1931 abdikoval, po kratší pauze⁵ následující rok nastoupil na trůn sám. Když mu první žena nebyla schopna porodit (mužského) nástupce trůnu, rozvedl se s ní a vzal si její sestřenici, která mu 18. 11. 1940 povila jeho jediného syna Qābūse.

O dětství a výchově mladého Qābūse toho není příliš známo,⁶ kromě toho, že žil v paláci ve městě Šalāla (provincie Zufār) izolovaně od zbytku světa pod dohledem soukromého učitele, který jej školil v základech islámu a historie. Qābūs si během této doby vypěstoval silný vztah se svojí matkou, který skončil až její smrtí v roce 1992.⁷ Život v izolaci je přerušen roku 1958, kdy je na naléhání britského konzula Qābūs odeslán do Velké Británie nejdříve k soukromému studiu v rodině Philipa Romana, a posléze na Royal Military Academy v Sandhurstu, kterou úspěšně absolvoval roku 1962.⁸ Zde se seznámil a spřátelil s Jamesem Timothy Whittington Landonem, který jej dokázal ochránit před šikanou, která byla na místní kadetní škole běžnou záležitostí.⁹ Toto přátelství bude mít pro dějiny Ománu nezanedbatelný vliv.

Po ukončení Sandhurstu byl Qābūs na žádost svého otce přidělen do 1. batalionu

4 Eduard Gombár, *Moderní dějiny islámských zemí* (Praha: Karolinum, 1999), 137.

5 Pauza byla způsobena tím, že Britové odmítli abdikaci sultána Tajmūra, vyhlášenou v listopadu 1931 uznat až do ledna následujícího roku. Saʿīd nicméně formálně nastoupil na trůn až 10. 2. 1932, neboť se zprvu zdráhal přijmout britský nástupnický list, který jej činil na Británii fakticky závislým.

6 Nejpodrobnější popis lze nalézt v knize J. Beasanta *Oman*. Je nutno podotknout, že se jedná spíše o popularizační než přímo odbornou publikaci, avšak Beasantovi nelze upřít živý a poutavý jazyk. - Beasant, John. *Oman: The true-life drama and intrigue of an Arab State*. Edinburgh, London: Mainstream Publishing, 2013.

7 Beasant, *Oman*, 168.

8 Calvin H. Allen and W. Lynn Rigsbee, *Oman Under Qaboos: From Coup to Constitution, 1970–1996* (London: Frank Cass, 2000), 28.

9 Beasant, *Oman*, 172.

Cameronians,¹⁰ se kterým odcestoval do Spolkové republiky Německo. Poté strávil několik měsíců na cestách po světě a roku 1964 se vrátil ke starému palácovému životu v Ománu. Jeho osamění při studiu islámu a historie narušovaly jen občasné návštěvy prověřených¹¹ osob. Nečastějším návštěvníkem se postupně stal důstojník zpravodajské služby a jeho spolužák ze Sandhurstu J. T. W. Landon.¹²

1. 2. Vznik povstaleckého hnutí v Zufāru

Mezitím se jeho otec musel vypořádávat s problémem, který jej nakonec připravil o trůn – povstáním v Zufāru. Zufār je jihozápadní provincií sultanátu s velmi specifickou geografickou polohou – je vzdálen 460 km od hlavního města a odříznut od centrálních oblastí rozsáhlou pouští, která navazuje na saúdskoarabskou Rub^ʿ al-Ḥālī. Jeho přirozeným pokračováním je jemenský Ḥaḍramawt. Rozlohou 120 tisíc čtverečných kilometrů zabírá celou třetinu země.¹³ Je jedinou částí Arábie zasaženou monzunovými dešti přicházejícími z Indického oceánu. Tato oblast, připojená pod vládu Masqaṭu roku 1879 byla vždy velmi těžko ovladatelná zvenčí, a proto separatistické tendence, které se zde objevily, nebyly ničím novým. Obecnou nespokojenost také podporovalo velmi přísné vybírání daní, které zdaleka nebylo v ostatních částech sultanátu tak přísně vymáháno a které bylo v tomto chudém regionu těžko dodržovat.

Roku 1962 vypukla mezi nespokojenými horskými kmeny rebelie, i když první diverzní akce se objevily už dříve. Nebezpečnou se však stala až se zformováním Zufārské osvobozené fronty (Ḡabhatu taḥrīri Zufār, dále ZOF) spojením tří rebelských skupin¹⁴ roku 1964.¹⁵ Hlavním terčem útoků byla základna britského Královského letectva ve městě Ṣalāla, hlavním administrativním centru Zufāru. Sultán Saʿīd existenci rebelie téměř přehlížel a ukrýval se v paláci v bezpečí své gardy. Britům se nicméně podařilo překvapit a zajmout několik členů ZOF, když se přeskupovali za jemenskými hranicemi.

Na svém druhém kongresu roku 1968 nabrala ZOF mnohem levicovější marxistickou

10 Střelecká jednotka britské armády založená roku 1881. Za první světové války bojovala v Evropě, za druhé světové války v Evropě a Barmě. Sultán Saʿīd měl k této jednotce vztah díky jejímu působení v Ománu v průběhu 50. let. Rozpuštěna byla r. 1968.

11 Sultánem i Brity.

12 Beasant, *Oman*, 174.

13 Čísla převzata z John A. Shoup, “Dhufar” in *Saudi Arabia and the Gulf Arab States Today: An Encyclopedia of life in the Arab States*, ed. Sebastian Maisel and John A. Shoup (London: Greenwood Press, 2009), 113.

14 Jednalo se o Benevolentní společnost Zufāru, Organizaci bojovníků Zufāru a místní odnož Arabských nacionalistů.

15 Francis Owtram, *A Modern History of Oman: Formation of the State since 1920* (London: I. B. Tauris, 2004), 109.

rétoriku, která ji sblížila nejen s právě ustavenou Jemenskou lidově demokratickou republikou (Jižní Jemen), ale i s dalšími komunistickými zeměmi, např. s Čínou. Za těchto podmínek byli rebelové schopni eliminovat centrální moc v Zufāru na pouhá tři pobřežní města – Šalālu, Tāqu a Mirbāt.¹⁶

1. 3. Státní převrat

Následující rok se v Iráku zformovala exilová organizace Národní demokratická fronta pro osvobození Ománu a Arabského zálivu (al-Ġabha al-waṭanīja ad-dimuqrāṭīja li-taḥrīri °Umān wa'l-Ḥalīġ al-°arabī), které se téměř podařilo provést teroristický útok na vojenský objekt ve městě Izkī na severu země, který se podařilo jen náhodou odrazit a který podkopal poslední zbytky sultánovy autority. "Útok na Izkī povzbudil opozici proti Sa°īdovi, která tak k roku 1970 zahrnovala takřka každého, kdo s ním byl ve styku, včetně jeho syna Qābūse."¹⁷

V tuto chvíli Britská vláda pochopila, že situace je neudržitelná - sultán si nedokázal Zufārce nikterak získat – do armády neměli přístup, ta se tak stávala de facto okupační a postrádala podporu místních. Akce rebelů navíc začaly ohrožovat těžbu ropy a mezi příznivce většího zásahu Británie se tak zařadily těžbařské firmy. Britská vláda proto začala připravovat převrat s cílem sesadit sultána Sa°īda z trůnu. Plány vypracoval generální konzul v Masqaṭu David G. Crawford ve spolupráci s politickým residentem v Perském zálivu¹⁸ Geoffrey Arthurem.¹⁹ Zásadní úlohu v převratu jako styčný důstojník mezi Brity a nástupcem trůnu sehrál právě J. T. W. Landon.²⁰

Dne 23. 7. 1970 vnikla za vědomí podplacených stráží ozbrojená skupina mužů do sultánova paláce a po krátké přestřelce, při níž byl zabit jeden ze sultánových otroků a sultán sám utrpěl střelnou ránu do nohy (prý způsobenou jím samým), byl Sa°īd donucen podepsat abdikací list. Poté se ihned odebral na "léčení" nejprve do Bahrajnu a poté do Londýna, kde o dva roky později zemřel. Pro zajištění úspěchu byl převrat tři dny držen v tajnosti, než byl starý sultán definitivně odstaven od moci.

1. 4. První kroky v úřadu

29. 7. 1970, šest dní po převratu byl Qābūs oficiálně uznán ze strany Velké Británie za

16 Owtram, *A Modern History of Oman*, 126.

17 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 28.

18 Political Resident in the Persian Gulf – již neexistující britský diplomatický post.

19 Owtram, *A Modern History of Oman*, 127.

20 Beasant uvádí svědectví nejmenovaného ománského podnikatele a pozdějšího ministra, který tvrdí, že to byl právě Landon, kdo přesvědčil mladého Qābūse ke svržení vlastního otce. - Beasant, *Oman*, 190.

vládce. Následujícího dne mladý sultán poprvé v životě vstoupil do, teď už svého, hlavního města Masqaṭu. Přes všeobecné radostné přivítání změny na trůně, bylo pro Qābūse nezbytné pojistit si svoji legitimitu ze strany vlastní rodiny. Proto byl jeho největší potenciální pretendent – strýc Ṭāriq bin Tajmūr Āl Saʿīd – jmenován premiérem, a to přesto, že se s ním dosud Qābūs nikdy v životě neviděl, natož aby s ním mluvil.²¹

Ṭāriq se narodil roku 1922 v Istanbulu, část dětství strávil v Německu a roku 1937 se vrátil do Ománu. Absolvoval vojenskou akademii a program státní správy v Indii. Za druhé světové války sloužil jako důstojník indické armády, po jejím skončení se vrátil do Masqaṭu, kde byl jmenován na pozici vedoucího místní samosprávy, ze které byl odvolán až roku 1957.²² Jeho bratr, sultán Saʿīd, se obával jeho schopností a ustanovil jej proto jako guvernéra vnitrozemí – fakticky exilový úřad. Po porážce imāmātu byl Ṭāriq zbaven i tohoto úřadu a taktéž penzí; krátce se pokoušel o úspěch se svojí stavební firmou a roku 1960 emigroval do Abū Zabī, odkud byl po šesti letech vyhnán za své proti-Saʿīdovské postoje. Přes Turecko odešel do Spolkové republiky Německo, kde se oženil.²³

Rozdílné názory na směřování Ománu se projevíly již ve volbě kabinetu. Zatímco Ṭāriq upřednostňoval bývalé opozičníky proti vládě sultána Saʿīda, mladý vládce, který si nechal pod osobním dohledem rezorty obrany, zahraničních vztahů, financí a správu hlavního města a konfliktní provincie Zufaṛ, se klonil spíše k zachování úředníků svého otce na jejich dosavadní pozici.²⁴ Ṭāriq a Qābūs měli oblišné povahy i názor na správu státu a každý měl svoji ekipu oddaných. Tyto dva světy mezi sebou neinteragovaly, a to nutně vedlo k rozepřím, které vyvrcholily v prosinci 1971, kdy ománský velvyslanec při OSN obdržel od sultána a premiéra rozdílné instrukce ohledně hlasování o Číně. Ṭāriq odpověděl rezignací a odjel do Německa, odkud byl povolán zpět jakožto sultánův osobní poradce a ředitel centrální banky. Od tohoto okamžiku převzal funkci premiéra sám Qābūs.

1. 5. Zufaṛská krize v době Qābūsova nástupu na trůn

Životně důležitou otázkou nejen pro legitimitu nového vládce, ale vůbec pro celou

21 Skeet uvádí jako nezbytného prostředníka mezi těmito muži šéfa rozvědky SAF (Sultan's Armed Forces) Malcolma Dennisona. Allen a Rigsbee oproti tomu uvádějí ministra obrany Hugh Oldmana za původce pozvání Ṭāriqa do země, nevylučují ani možnost, že se tak stalo bez Qābūsova vědomí. Ian Skeet, *Oman: Politics and Development* (Basingstoke, New York: Palgrave MacMillan, 1992), 167. a Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 34-35.

22 Zde se mu podařilo položit základy kanalizace, elektrifikace, zdravotní péče a systému přívodu vody. Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 10.

23 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 26.

24 Ibid., 35.

další existenci sultanátu bylo potlačení rebelie v Zufāru. Zajištění pořádku v Ománu se taktéž velmi úzce dotýkalo Velké Británie, a to díky jeho strategickému položení při Hormuzském průlivu, který je krční tepnou námořních linek, po kterých proudí drtivá většina světového obchodu s ropou, a jehož přiškrcení ze strany promarxistických milic by mohlo významně změnit rovnováhu studené války. Strategická pozice Ománu byla ještě umocněna britskými neszázemi v sousedním Jemenu, jehož ʿAdan byl po Suezské krizi považován za britskou hlavní blízkovýchodní základnu.²⁵ Britská vláda se však bála zatáhnutí "do malého Vietnamu"²⁶ a snažila se veškeré operace provádět mimo pozornost médií a veřejnosti.

Ve chvíli Qābūsova nástupu na trůn byla válka proti zūfāřským vzbouřencům jen defenzivní snahou malých a mizerně vyzbrojených Sultánských ozbrojených sil (Sultan's Armed Forces – SAF) proti v Číně a Sovětském svazu vyzbrojeným a vycvičeným bojovníkům operujícím ze zázemí Jemenské lidově demokratické republiky. SAF v roce 1970 disponovala pouze třemi tisícovkami mužů, z velké části balúčského původu, kterému místní obyvatelé a spolubojovníci příliš nedůvěřovali.²⁷ Vojáci byli navíc špatně vycvičeni a z velké části negramotní. K jejich výzbroji patřily britské pušky 303 Lee-Enfield s ručně ovládaným závěrem, lehké samopaly Bren z druhé světové války, 3palcové minomety a zastaralá 5.5 palcová středně těžká děla.²⁸ Sultan of Oman's Air Force (SOAF) byla taktéž na hraně provozuschopnosti, navíc se personál skládal téměř výhradně z Britů. Vrtulníky pro přepravu materiálu a raněných chyběly úplně. To však nebyl jediný problém ohledně péče o raněné. "SAF měla k dispozici pouze jednoho chirurga, převeleného z Pakistani Air Force, ten však neměl žádný operační sál, a smlouva o jeho působení neumožňovala převelet jej přímo na frontu. Jediná nemocnice v Ománu byla v Masqaṭu, 600 mil od Zūfāru ... Pro řadu zraněných vojáků tak to nejlepší, co mohl zdravotnický personál SAF udělat, bylo udržet je za pomoci léků a infuzí krevní plazmy naživu do té doby, než mohli být transportováni na chirurgické pracoviště, přičemž nejbližší se nalézalo v British Forces Hospital v Bahrajnu."²⁹

Ladwig definuje britskou pomoc během války v Zūfāru na čtyři klíčové oblasti – vypracování plánu pro dosáhnutí vítězství, vycvičení a rozšíření SAF, poskytnutí odborného velení a technických dovedností a vybavení SAF pro polačení povstání.³⁰ Autorem

25 Owtram, *A Modern History of Oman*, 124.

26 Geraint Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised: The Counter-Insurgency War in Dhofar, Oman, 1965-1975," *The Journal of Strategic Studies* 32 (2009): 277.

27 Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised," 280.

28 Walter C. Ladwig III, "Supporting allies in counterinsurgency: Britain and the Dhofar Rebellion," *Small Wars & Insurgencies* 19 (2008): 68.

29 Ladwig, "Supporting allies in counterinsurgency," 69.

30 *Ibid.*, 71.

pětibodového plánu vítězství, který cílil především na civilní obyvatelstvo, byl podplukovník John Watts. Plán počítal s rozšířením lékařské a veterinární pomoci místním, zlepšení zpravodajské činnosti o pohybech a plánech nepřítele, rozsáhlou kampaň s cílem přimět vzbouřence uznat zpět sultánovu autoritu a bojovat v jeho vojsku, a rozšíření vojenských operací za většího využití místních.

1. 6. Zapojení zufářského obyvatelstva do konfliktu

Prvním krokem k naplnění tohoto plánu bylo sultánem vyhlášené memorandum o amnestii pro ty z rebelů, kteří se rozhodnou změnit strany. Zároveň však přísně odsoudil ty, kteří v revoltě pokračují. „Naši bratři a sestry jsou [na rebelských územích] vystaveni nátlaku, terorismu a nebezpečí – to je výsledkem života pod dominancí cizích vlivů, a to oportunistů, žoldáků a ateistů.“³¹

Z přeběhlíků a dalších zufārců se pak začaly tvořit polooficiální bojové jednotky – firmy pod vedením příslušníků britských SAS (Special Air Service), kteří byli do Ománu vysláni pod zastíracím označením BATT (British Army Training Team). Původně měly být firmy nadkmenové a sloužit tak jako tmelící prvek (stejnou strategii používali i vzbouřenci), když si ale velké kmeny loajální centrální vládě začaly zakládat své vlastní skupiny, tato idea se rozpadla.

Zapojení místních znamenalo významný milník v dějinách zufářské války. Popularita sultána Qābūse a jeho armády narůstala stejnou měrou, jakou ji vzbouřenci pro své protikmenové a protiislámské aktivity ztrácely. Zvláště v Číně vycvičení bojovníci byli proslulí svojí nenávisí k náboženství. Rebelové mučili a vraždili kmenové předáky, znásilňovali ženy a odváděli děti na ideologickou převýchovu do základen v Jemenu. Qābūs tak lehko mohl prezentovat sám sebe jako ochránce islámu.³² Civilní obyvatelstvo také začalo poskytovat zpravodajské informace o výzbroji a úmyslech rebelů. Vzhledem k tomu, že pro SAF byl HUMINT³³ jediný zdroj dat, jednalo se o velmi cenný přínos.

Poslední překážkou v získání větší podpory civilního obyvatelstva byl fakt, že SAF byla nucena se na období monzunů z území stahovat, což jednak umožnilo rebelům

31 Joseph A. Kéchichian, "A Vision of Oman: State of the Sultanate Speeches by Qaboos Bin Said, 1970-2006," *Middle East Policy* XV/3 (2008): 121.

32 Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised," 291.

33 HUMINT – Human intelligence collection. "Human intelligence collection, neboli špionáž ... typicky zahrnuje rozpoznání a rekrutování cizího funkcionáře, který na základě důvěry své vlády má přístup k důležitým informacím, a který je ochoten, z různých důvodů, tyto informace poskytnout příslušníkům cizí zpravodajské služby." definice převzata z Abram N. Shulsky and Gary J. Schmitt, *Silent Warfare: Understanding the World of Intelligence* (Dulles: Potomac Books Inc., 2002), 11.

deklarovat vítězství, a jednak tvrdě potrestat všechny, kteří SAF pomáhali. Zvrácení tohoto faktu byl cíl vůbec první ofenzivní operace SAF *Jaguar*, která připadla na konec monzunu v říjnu 1971.³⁴ Zprvu úspěšná akce nenaplnila svůj potenciál, když pomocné firqy vyvolaly stávkou za přerušení bojů v měsíci ramadānu, nicméně přesto vyústila v trvalou přítomnost SAF v Mađinat al-Ĥaqq. Operace *Simba* v dubnu následujícího roku sice nepřinesla žádané přerušení zásobovacích tras rebelů, nicméně se během ní podařilo dobýt město Šarfajt blízko jemenských hranic, a znamenala tak významné symbolické vítězství.³⁵

1. 7. Obrat ve vývoji války a vítězství SAF

Asi nejzlomovějším bodem v průběhu celé války byla obrana města Mirbāt, na které rebelové zaútočili 19. 7. 1972. Využívali přitom monzunového počasí, které znemožňovalo leteckou podporu obléhaným. Za heroického úsilí a notné dávky štěstí (záložní jednotka byla náhodou připravena v nedaleké Šalāle) a odvahy (třem pilotům SOAF se podařilo provést úspěšný nálet na pozice rebelů i přes velmi nepříznivé povětrnostní podmínky) se však podařilo město uchránit. Od této chvíle již rebelové nedokázali provést žádný rozsáhlý útok na pozice SAF a vedli pouze defenzivní válku.

Novou fází ve vývoji války předznamenal příchod nového velitele SAF generálmajora Timothy Creaseyho. Creasey reorganizoval armádu vytvořením severní a jižní brigády a zefektivnil její velení. Dalším faktorem byla postupná zahraniční pomoc, která do Ománu proudila. Nejvíce se ve válce (kromě Britů) angažoval Írán. Šáh využil možnosti poskytnout svým jednotkám "cvičnou" bojovou zkušenost a od roku 1973 se na této misi vystřídal přes 5 tisíc íránských vojáků.³⁶ Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty přispěly finančně a Jordánsko vyslalo zpravodajské důstojníky a inženýry. Stejnou měrou, jako se Ománu dařilo získávat spojence, rebelové je ztráceli. O pomoc Číny přišli po sovětsko-čínské roztržce díky vazbám na Moskvu, a tak se brzy jejich jediným partnerem stal Jižní Jemen, který vysílal na pomoc své "dobrovolníky".³⁷

Během jara 1973 začala výstavba Hornbeam Line, opevněné linie táhnoucí se od pobřeží při městu al-Muqsajl až do hor, která umožňovala začít v krytém území s civilními projekty. Východní a centrální Zufār tak byl k říjnu 1974 vyčištěn od nepřátelské aktivity, a to i díky íránské letecké podpoře a působení firq jako ochranných sborů. Navíc na konferenci v

34 Skeet, *Oman*, 45.

35 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 69.

36 Owtram, *A Modern History of Oman*, 134.

37 Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised," 296.

°Adanu v červenci téhož roku se rebelové dále rozštěpili na příznivce politického řešení a militantní rebely.³⁸

Za mohutné podpory íránské armády, která trpěla "americkým syndromem všechno utopit v plamenech"³⁹ se podařilo na počátku roku 1975 dobýt rebelskou baštu Raḥjūt a následně převzít kontrolu nad nedalekým jeskynním komplexem, který vzbouřencům skýtal útočiště. Konečná porážka rebelů přišla s operací *Hadaḥ*, která organizovala útok na zbylé povstalecké opory, včetně jemenského Ḥawfu. Zbytky milicí se stáhly do Jižního Jemenu a sultán Qābūs tak mohl 11. 12. 1975 deklarovat vítězství. Drobné potyčky však pokračovaly ještě několik let.

Válka v Zufāru byla jednoznačným vítězstvím jak sultána Qābūse, tak Velké Británie a jedná se o jeden z mála konfliktů po druhé světové válce, ve kterém západní mocnost zvítězila jak vojensky, tak politicky.⁴⁰ Nicméně veškerá britská pomoc "měla svoji cenu. Zpočátku byl sultánovi naučtován každý aspekt obdržené pomoci, včetně výzbroje poskytnuté z britských zásob. RAF (Royal Air Force) dokonce naučtovala sultánovi leteckou přepravu materiálu do Ománu."⁴¹

38 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 71.

39 Poznámka plukovníka W. J. Reeda, citováno z Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised," 287.

40 Hughes, "A 'Model Campaign' Reappraised," 273.

41 Ladwig, "Supporting allies in counterinsurgency," 76.

2. Vnitropolitické dějiny Ománu od roku 1970

2. 1. Ustavení kabinetu a vytvoření schématu státní správy

Po odchodu Ṭāriqa bin Tajmūra z vlády sestavil 2. 1. 1972 sultán Qābūs novou vládu a zaujmul v ní pozice premiéra, ministra obrany, ministra financí a ministra zahraničních věcí. Nejbližší okruh sultánových spolupracovníků tvořila tzv. Mafie. Šlo o skupinu převážně zahraničních poradců, kteří významným způsobem ovlivňovali hospodářskou a zahraniční politiku státu.⁴² Tento krok rozhořčil tradiční obchodnické rodiny (Zawāwī, Zubajr, Šanfarī a další), které se cítily být upozaděny a chtěly se podílet významnější měrou na tvorbě státu.⁴³

Vstřícný krok vůči této skupině nastal roku 1973, kdy byl Qajs °Abd al-Mun°im az-Zawāwī jmenován náměstkem ministra zahraničních věcí (de facto ministrem zahraničních věcí, neboť tento titul zastával sám sultán), což mu umožnilo spolu se svým bratrem °Umarem, který se později stal sultánovým osobním poradcem, vytvořit mocné obchodní impérium založené na vládních zakázkách. O rok později se Ministerstvo rozvoje rozdělilo na dva rezorty – Ministerstvo obchodu a průmyslu⁴⁴, které obsadil Muḥammad bin Zubajr a Ministerstvo zemědělství⁴⁵, rybolovu, přírodních zdrojů a ropy⁴⁶, které obsadil Sa°īd bin Aḥmad aš-Šanfarī.

Kabinet se svým složením ustálil roku 1979. Klíčovou roli v něm hrála sultánova rodina Āl Sa°īd i vedlejší rodová linie Āl Bū Sa°īd.⁴⁷ Qābūs měl v úmyslu zavést pravidelné týdenní schůze kabinetu, kterým by sám předsedal, ministři se ale obávali probírat choulostivou státní agendu v jeho přítomnosti a tak se velmi záhy nechal na schůzích zastupovat.

První právní rámec pro práci vlády stanovil Zákon o organizaci státní administrativy, vydaný sultánem v červenci 1975. Zákon v podstatě definoval úlohu jednotlivých složek vlády – sultána, kabinetu, jednotlivých ministerstev a jejich pravomoci. Ustanovil též

42 Jednalo se o Brity Hugh Oldmana a Tima Landona, Američana Roberta Andersona, Libyjce °Umara Barūního a Jahjā °Umara a Saúda Ġassāna Šākira.

43 Eduard Gombár, *Kmeny a klany v arabské politice* (Praha: Karolinum, 2004), 78.

44 Současný web: https://www.moci.gov.om/wps/portal/MoCI/MOCI%20home!/ut/p/a1/dcxwC8IwFATgX9M171FLFLdMWIEMOrS-RVJJ02JIShoN9Ner3QS97Y6PA4IayKlnb1TsvVP204lfj0IU5abIS5QcUZz5ScrtIcclQgU0E_wTgbADMtY389tFuGaxMkBBtzrowB7hPXcxDuM6wwxTSsx4b6xmt-mX7_wYof5mw91Ne12JF0dKAFU!!dl5/d5/L0IDUmlTUSEhL3dHa0FKRnNBLzRKVXBDQSEhL2Fy/

45 Současný web: <http://maf.gov.om/Pages/index.aspx?CMSId=40&lang=AR>

46 Současný web: <http://www.mog.gov.om/Default.aspx>

47 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 37.

Ministerstvo pro kabinetní záležitosti, které sloužilo jako sekretariát vlády a připravovalo nezbytné podklady a agendu. Jednalo se však spíše o formální ustanovení, vládní praxe byla stále zcela sultánocentrická, nicméně stávalo se pouze zřídka, že by sultán návrhy ministrů vetoval a ponechával jim též volnou ruku ohledně správy jejich vlastního rezortu. Kromě ministerstev byla založena ještě celá řada výborů, jejichž agendou byly převážně jednotlivé rozvojové projekty a jejichž předsedou byl vždy (byť formálně) sám sultán.

2. 2. Služba ve státní správě, regionální správa a právo

Množství nově založených úřadů a rozvíjející se byrokratizace vyžadovaly množství úředníků. Do roku 1977 se jednalo o kohokoliv, kdo byl uznán nadřazeným za prospěšného, ve velkém procentu případů se jednalo o cizince, kteří v nové a rychle se rozvíjející státní správě hledali výnosnou kariéru, a o bývalé exulanty, které sultán Qābūs hned zpočátku své vlády pozval zpět do země a které Skeet rozděluje na dva typy – na ty, kteří opustili Omán v předcházejících desetiletích s vidinou získání vzdělání a práce v zahraničí, převážně dalších arabských zemích, a na ománské občany, kteří opustili Zanzibar⁴⁸ po jeho krátkém a neúspěšném pokusu o samostatnost.⁴⁹ Roku 1977 začalo školení nižších státních úředníků pod patronací Ministerstva pro kabinetní záležitosti a roku 1988 bylo založeno vlastní Ministerstvo státní správy⁵⁰, které si celou agendu, včetně školení, vzalo na starost.

Do osmdesátých let se datuje počátek procesu "ománizace" státní správy. Tento proces však vyžadoval odborné zaškolení Ománců, pro které nebyly dostatečné prostředky ani plány. Navíc celá řada školitelů z řad cizinců ve státní správě tento systém podkopávala zevnitř. Jednalo se především o neománské Araby, kteří - narozdíl od západních odborníků – vnímali kariéru v ománské státní správě za doživotní a nechtěli se tak podílet na školení vlastní konkurence.⁵¹

Lokální správa se držela klasického rámce, daného ještě za sultána Sa'īda. Stát byl rozdělen na tři provincie (Masqaṭ, Zūfār a Musandam), spravované guvernérem podřízeným přímo sultánovi, a pět regionů (al-Wuṣṭā, aḏ-Zāhira, ad-Dāhiliya, al-Bāṭina a aš-Šarqīya), jejichž správa spadala pod Ministerstvo vnitra.⁵² V říjnu 2011 byla nicméně všechna území statutárně sjednocena. Provincie i regiony se dále dělí na menší správní jednotky – wilājety, v

48 Zanzibar byl historicky spjat se sultány z Masqaṭu. Roku 1963 získal nezávislost, aby ji hned následujícího roku ztratil a byl připojen k Tanganice, historickému předchůdci současné Tanzanie, k níž Zanzibar patří dodnes.

49 Skeet, *Oman*, 54.

50 Současný web: <http://www.mocs.gov.om/>

51 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 43.

52 Současný web: <http://www.moi.gov.om/>

jejich čele je walī, který má však pouze reprezentační funkci a slouží spíše jako prostředník mezi centrální vládou a lidem. Walīm bývají často jmenováni náčelníci místních velkých kmenů a mají neformální úřední hodiny.⁵³

Právní systém vychází z tradičního náboženského práva. Před nástupem sultána Qābūse nebyla činnost soudců ani jejich školení nikterak centrálně zaštiťováno. Ministerstvo spravedlnosti,⁵⁴ bylo jedním z prvních rezortů, který po svém nástupu na trůn Qābūs založil. V průběhu následujících let bylo několikrát (z praktických důvodů) sloučeno s Ministerstvem náboženských nadací a záležitostí,⁵⁵ dnes však existují odděleně. Civilní právo je založeno na tradičním islámském právu obohaceném o sultánské výnosy. Soudce – qāḍī musí od roku 1970 projít oficiálním školením a před zahájením samostatné činnosti musí absolvent minimálně dva roky asistovat již zavedenému soudci. Byl rovněž uzákoněn systém odvolání, i když z hlediska evropského právního systému se může zdát velmi rudimentální. Nejvyšším arbitrem všech soudních pří je samozřejmě sám sultán.

Obchodní právo bylo vytvořeno podle egyptského vzoru Thomasem Hillem roku 1972 na základech, které o rok dříve položil syřan Jāsir Idlibī. Hill postupně představil Zahraniční obchodní a investiční zákon, Zákon o obchodní registraci, Zákon o obchodních společnostech, Zákon o obchodních agenturách, Zákon o dani z příjmu, Pracovní zákon, Zákon o zemi a řadu dalších.⁵⁶ Dále se také podílel na vytvoření Odboru pro urovnávání obchodních sporů při Ministerstvu ekonomiky, který sloužil jako obdoba obchodního soudu, rozhodoval však "ad hoc a tudíž bylo obtížné stanovit precedentní systém, který by dokázal posloužit jako zdroj předvídatelnosti výsledku pře."⁵⁷

2. 3. První zastupitelský orgán – Státní konzultativní rada

Počátkem osmdesátých let, pět let po vítězném potlačení rebelů v Zufāru, byly všechny základní kameny moderního státu položeny, krom jednoho – možnosti občanů Sultanátu Omán se aktivně podílet na jeho správě a spoluutvářet tak jeho osud. Takovýto plán by totiž nevyhnutelně musel znamenat vytvoření voleného státního orgánu a vůči tomu se úřad sultána, tak háklivý na volební systém díky jeho dlouhé tradici v opozičním ibāḍitském

53 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 46.

54 Současný web: <http://moj.gov.om/ar/index.aspx>

55 Současný web: <http://www.mara.gov.om/>

56 Skeet, *Oman*, 124.

57 Thomas Hill, citováno z Skeet, *Oman*, 125.

imāmātu,⁵⁸ který byl poražen teprve před několika lety,⁵⁹ úspěšně vzpíral.

Nicméně bylo nutno vytvořit alespoň zdání demokratizačního procesu a tak byla v říjnu 1981 sultánovým dekretem vytvořena Státní konzultativní rada (al-Mağlis al-istišārī li'd-dawla). Skládala se z 16 zástupců jednotlivých rezortů vlády, 11 zástupců obchodnické komunity a 17 zástupců regionů. Tento počet byl po prvním dvouletém funkčním období rozšířen na 19 zástupců vlády a 25 zástupců regionů. Počet zástupců soukromého sektoru zůstal nezměněn. Funkční období bylo dvouleté a bylo možno jednou obhajovat post. Výběr členů se lišil podle frakce, kterou zastupovali, nicméně všichni čelní museli být finálně jmenováni sultánem. Celá rada se scházela třikrát do roka, ale měla celou řadu výborů, které se scházeli na pravidelné bázi. Hlavním úkolem bylo prověřovat a připomínkovat zákony navržené vládou, avšak její možnosti byly velmi omezené a nevládla žádnými restriktivními pravomocemi, takže její připomínky mohly být snadno nebrány v potaz.

Ač byla počáteční pozice pro členy Státní konzultativní rady nepříznivá, jejich aktivní přístup jim v průběhu času zajistil další práva, jako kupříkladu právo předvolat ministra (k jakési verzi interpelace) a posléze se předkládání návrhů zákonů radě stalo normou. Jednání rady navíc začala být přenášena státní televizí – dostalo se jim tak mnohem větší pozornosti veřejnosti.

2. 4. Vznik a vývoj Konzultativní rady

Tlak na větší participaci veřejnosti však neustával a s válkou v Zálivu se naopak ještě prohloubil. Sultán nečekal na petice, jako tomu bylo v jiných zálivových monarchiích a v listopadu 1990 při příležitosti státního svátku vyhlásil úmysl vytvořit nový konzultativní subjekt – Konzultativní radu (Mağlis aš-šūrā), která měla Státní konzultativní radu nahradit k následujícímu roku.⁶⁰ V první fázi měla nová rada 59 členů – po jednom reprezentantovi z každého wilājetu sultanátu. V každém obvodu skupina vážených občanů (několik set) zvolila tři kandidáty, ze kterých potom sultán jednoho jmenoval do úřadu. Předseda Konzultativní rady byl vybrán taktéž sultánem.

Poslání rady se od jejího předchůdce příliš nelišilo – šlo o revizní úlohu ke každému zákonu. Navíc měla rada právo každého ministra dvakrát ročně interpelovat. Změnou ve

58 Pro podrobný popis dějin ibāḍitského imāmātu viz Ghubash, Hussein. *Oman – The Islamic Democratic Tradition*. Translated by Mary Turton. Abingdon: Routledge, 2006.

59 Válku proti imāmātu vedl Sa'īd bin Tajmūr za pomoci Britů a ukončil roku 1964 dlouhou řadu imāmů a převzal kontrolu nad vnitrozemím. Pro podrobný popis konfliktu viz Peterson, J. E. *Oman's Insurgencies: The Sultanate's Struggle for Supremacy*. London: Saqi Books, 2008.

60 Eduard Gombár, "Reformy v monarchiích na Arabském poloostrově a jejich vliv na tradiční společnost" (veřejně nepublikovaná studie v rámci Výzkumného projektu MZV RM 03/24/04, Praha, červen 2005) 37.

výběru složení rady chtěl Qābūs docílit bližší propojení vlády s občany státu. " Nejdůležitější úloha [rady] byla v prezentování zájmů různých ománských lokálních komunit centrální vládě a stejně tak v informování voličů o vládních plánech."⁶¹

Konzultativní rada doznala v desetiletí, následující její vznik, řadu změn. Roku 1993 byl počet členů rady rozšířen na 80 – ty wilājety, jejichž populace přesahovala 30 000 jedinců byly zastupovány dvěma reprezentanty. Celý proces se také poprvé zpřístupnil ženám, avšak pouze v provincii Masqaṭ. Nicméně hned dvě ve volbách uspěly a byly jmenovány. Roku 1997 se voličská základna rozšířila na 51 tisíc lidí a ženám byla dána možnost kandidovat a volit po celé zemi. Roku 2000 již voličská základna dosahovala 175 tisíc a počet míst v radě byl stanoven na 83. Automaticky se také členem rady stával kandidát s největším počtem hlasů a nikoliv sultánem vybraný jedinec z postupující trojice.⁶²

Přelomový moment v demokratizačním procesu Ománu nastal roku 2003, kdy došlo k prvním všeobecným volbám. Taktéž kandidovat mohl kdokoliv starší 30 let, kdo prokáže svůj ománský původ a patří k okresu, ve kterém kandiduje, nebo v něm alespoň vlastní nemovitost. Dodatek, že musí disponovat „určitou kulturní a profesionální úrovní“ můžeme vnímat jako právní klíčku pro případné zamítnutí nežádoucích osob. Mandát členů rady byl taktéž prodloužen ze tří na čtyři roky.

Byla zavedena přísná pravidla pro volební kampaň – kandidát nesměl mino jiné vylepovat plakáty, organizovat předvolební mítinky či se spojovat do koalice s kandidáty z jiných okrsků. Vláda aktivně podporovala volební účast garancí volna pro ty, kteří se z důvodu voleb vydají do své domovské oblasti. Tento systém, jak poukazuje Valeri, nahrával díky nedostatečné proporčnosti rurálním oblastem a nahrával klientelismu, neboť bez kampaně bylo téměř nemožné vybrat si svého kandidáta.⁶³

2. 5. Ománská opozice

Režim sultána Qābūse, si díky tomu, že se formoval během dramatických let zūfārské války, vypěstoval velmi citlivý odpor vůči jakékoliv opozici. Ještě za války, se režimu dvakrát podařilo odhalit a zneškodnit pokusy o puč (v letech 1972 a 1974). Další odhalení protirežimního spiknutí připadlo na rok 1994, kdy po rozsáhlém policejním vyšetřování bylo

61 Uzi Rabi, "Majlis al-Shura and Majlis al-Dawla: Weaving Old Practices and New Realities in the Process of State Formation in Oman," *Middle Eastern Studies* 38/4 (2002): 44.

62 Marc Valeri, "Liberalization from Above: Political Reforms and Sultanism in Oman," in *Constitutional Reform and Political Participation in the Gulf*, ed. Abdulhadi Khalaf and Giacomo Luciani (Dubai: Gulf Research Center, 2006), 197.

63 Valeri, "Liberalization from Above," 199.

139 osob, včetně vysokých režimních funkcionářů jako byl kupříkladu tehdejší ománský velvyslanec ve Spojených státech amerických, obviněno z plánování islamistického protivládního spiknutí.⁶⁴ Po vynesení přísných trestů včetně doživotních uvěznění a trestů smrti, byly tresty zmírněny a následující rok byla odsouzeným udělena hromadná amnestie.

Sultán a jeho vláda však pochopili, že problém, který se týká ekonomické nerovnováhy mezi běžným obyvatelstvem, které navíc prudce mládne a těžko hledá uplatnění, a privilegovanými skupinami je třeba řešit. Proto byla na červen roku 1995 svolána konference *Omán 2020 – Vize pro ománskou ekonomiku*, která představila program ekonomického směřování země s důrazem na zaměstnanost.

2. 6. Základní zákon státu

Novým liberalizačním bodem byl sultánem vyhlášený Základní zákon státu (an-Nizām al-asāsī li'd-dawla) v listopadu 1996.⁶⁵ Jedním z jeho hlavních přínosů je jasná definice nástupnictví – následujícím sultánem se může stát jen muž, muslim, zákonný syn ománských rodičů z rodu Turkīho bin Saʿīda (prapraděd současného sultána), který je vybrán rodinnou radou. Pokud se rodina do tří dnů na nástupci neshodne, sultánem se stává ten, který je označen v zapečetěné obálce bývalým sultánem. Toto rozhodnutí můžeme vnímat jako zlatou střední cestu mezi klasickým dynastickým nástupnictvím (primogenitura, seniorát...) a mezi volebním systémem, který má v ománské historii svoje místo. Nicméně ani tak se tento způsob neobešel bez tiché nespokojenosti ze strany ibāḍitských kruhů, které nesouhlasily s omezením volby na vládnoucí rod Āl Saʿīd.

Základní zákon státu dále definuje roli sultána a jeho pravomoci, upřesňuje postavení Rady ministrů⁶⁶ a vůbec poprvé definuje a omezuje případy střetu zájmů při prolínání státního a soukromého sektoru. Zákon také poprvé ustanovuje základní lidská práva, včetně svobody vyznání. Garantuje také svobodu tisku a shromažďování, ovšem za předpokladu, že nenavádí k nepokojům, nejednotě či neohrožuje bezpečnost státu. Jak Valeri poukazuje, v textu se nalézá řada vágních formulací, které mají dát autoritám možnost volného výkladu zákona.⁶⁷

Na institucionální běh sultanátu měl Základní zákon státu vliv v podobě vytvoření Ománské rady, která se skládala ze dvou komor. Jednou se stala již existující Konzultativní

64 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 61.

65 Zákon je dostupný v plném znění v arabštině na <http://www.mola.gov.om/mainlaws.aspx>

66 Současné obsazení na stránkách Ománské tiskové agentury:
http://omannews.gov.om/ona_n/government_ar.jsp

67 Valeri, "Liberalization from Above," 194.

rada a druhou byl nově vytvořený orgán – Státní rada (Mağlis ad-dawla).⁶⁸ Členy Státní rady se stávají vysloužilí státní úředníci a význačné osobnosti státu, jejichž jmenování je plně v pravomoci sultána. Počet členů rady se v průběhu let nepravidelně měnil, ve funkčním období let 2011-2015 je členů 83.⁶⁹ Valeri o této radě soudí, že slouží jako „vyvažovací orgán pro ty skupiny, jejíž členové utrpěli porážku během voleb do Konzultativní rady ... nebo pro ty, kteří v ní vůbec zastoupeni nejsou.“⁷⁰ Role této rady spočívá v kontrole Konzultativní rady a vyvažování jejího vlivu. Jedná se tedy o jakousi sultánovu pojistku proti příliš nezávislé Konzultativní radě.

V takovémto prostředí vlády, která se tváří navenek demokraticky, ale ve své podstatě je autokratickou, o další nepokoje nebyla nouze. V roce 1998 vypukly protesty na Sultan Qaboos University a v roce 2003 došlo k masovým protizápadním demonstracím v souvislosti s americko-britskou invazí do Iráku.⁷¹

2. 7. Ománské jaro

Poněkud v skrytu před novináři a celosvětovou pozorností proběhlo i v Ománu „arabské jaro“. Jednalo se o vůbec největší projev nespokojenosti od dob zufárské války. I v případě Ománu byla hlavním motorem protestů sociální nerovnost, nízká možnost participovat se na politickém životě a obecná neexistence uspokojivé budoucnosti pro velmi početnou populaci mladých. Přes 50% obyvatel Ománu je mladších 25 let.⁷² Navíc se země v roce 2011 potýkala s 20% nezaměstnaností.⁷³ První protest čítal okolo 200 lidí, avšak množství míst i protestujících rychle stoupalo. Velká část protestů se odehrávala na severu země ve městě Šuḥār. I v Ománu se na organizaci protestů velkou měrou podílela místní islamistická scéna, zejména Muslimští bratři.⁷⁴

Vláda zareagovala rychle – zvýšila minimální mzdu, zavedla podporu v nezaměstnanosti a začala vytvářet nová místa ve státní správě. Sultán propustil třetinu kabinetu, převážně z ekonomických rezortů a rozšířil pravomoci pro Ománskou radu, když jí

68 Současný web - <http://www.statecouncil.om/Kentico/Home.aspx?lang=ar-om>

69 Jejich úplný seznam se nachází na stránce

http://www.statecouncil.om/Kentico/Inner_Pages/GeneralMeetings/gb_member.aspx

70 Valeri, “Liberalization from Above,” 201.

71 Joseph A. Kéchichian, “Democratization in Gulf Monarchies: A New Challenge to the GCC,” *Middle East Policy* 11/4 (2004): 51.

72 "Indexmundi" Last modified June 30, 2015, http://www.indexmundi.com/oman/age_structure.html

73 Marc Valeri, *Simmering Unrest and Succession Challenges in Oman* (Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2015), 6.

74 Valeri, *Simmering Unrest and Succession Challenges in Oman*, 10.

poprvé přisoudil i legislativní a nikoliv jen kontrolní pravomoci.⁷⁵ Od listopadu 2011 měla také poprvé možnost vytvořit výbor pro dosud nedotknutelné rezorty (obrana, zahraniční záležitosti, finance).

Nicméně protesty byly přísně potlačovány, objevily se i případy smrti demonstrantů. Vláda také zpřísnila zákony, včetně většího monitoringu internetu. Děhem potyček na rozmezí let 2012/13 byly demonstrace násilně rozháněny a objevily se i zákazy vycházení. Přes některé vládní reformy a první případy obvinění vyšších obchodníků a státních zaměstnanců z korupce se situace nikterak neuklidnila.

Vláda se tak uchýlila k metodě „cukru a biče.“ V srpnu 2014 byl národu představen Národnostní zákon, který umožňuje za aktivity, které mají za cíl poškodit Omán či za spolupráci s cizími vládami, odebrat státní občanství. Ve stejné době se však výrazným způsobem zvýšili platy jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru.⁷⁶

75 James Worrall, “Oman: The „Forgotten“ Corner of the Arab Spring,” *Middle East Policy Council*, XIX/3 2012, <http://www.mepc.org/journal/middle-east-policy-archives/oman-forgotten-corner-arab-spring> .

76 Valeri, *Simmering Unrest and Succession Challenges in Oman* , 19.

3. Vývoj a aktuální stav ománských bezpečnostních složek

3. 1. Bezpečnostní stav sultanátu

Armáda zaznamenala díky své nezbytnosti při potlačování zufárské války během prvních let vlády sultána Qābūse nebývalý rozvoj. Tomu napomáhalo i nebývale štědré finanční zázemí, které se tomuto rezortu dostávalo. Po skončení války se v důsledku nutnosti dislokovat finance na rozvojové projekty rozpočet pro armádu snížil, přesto se však mezi lety 1976-80 ustálil na úctyhodných 43.4% vládních výdajů.⁷⁷ V současné době zaujímá Omán třetí místo v žebříčku zemí, které na svoji obranu a bezpečnost vydávají největší procento HDP (8.61%)⁷⁸ a jeho ozbrojené složky jsou považovány za jedny z nejkvalitnějších a neprofesionálnějších v oblasti.

Ománská armáda byla při svém rozvoji formována dědictvím zufárské války – docházelo k intenzivní spolupráci s Velkou Británií - přestože se ta rozhodla k březnu 1977 opustit své letecké základny (Šalāla a Mašīra) - a do islámské revoluce roku 1979 i s iránským šáhem, se kterým Omán strážil důležitý Hormuzský průliv. Hlavními hrozbami pro sultanát byl stále nepřátelský režim sousedního Jižního Jemenu a potenciální vyeskalování pře o sporné hranice se Saúdskou Arábií a Spojenými arabskými emiráty. V listopadu 1977 k takovým sporům mezi Sultanátem Omán a emirátem Ra's al-Ĥajma skutečně došlo, krize však byla rychle vyřešena. S větší diplomatickou kooperací zemí Perského zálivu, se však většina primárních hrozeb redukovala.⁷⁹

Sultán Qābūs armádu velmi protěžoval a spoléhal na její věrnost. Ve svých projevech ji často označoval za „páteř národa“ a vyzýval lid, aby si připomínali její „vzdorné odhodlání tváří v tvář nepříteli a její připravenost padnout při obraně vlasti.“⁸⁰

3. 2. Reorganizace armády a její vztahy s USA

Mandát pro přetvoření SAF⁸¹ dostal její velitel a náčelník generálního štábu

77 Skeet, *Oman*, 98.

78 “The World Factbook,” Central Intelligence Agency, accessed August 17, 2015, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/rankorder/2034rank.html#mu>

79 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 75.

80 Joseph A. Kéchichian, “A Vision of Oman: State of the Sultanate Speeches by Qaboos Bin Said, 1970-2006,” *Middle East Policy* XV/3 (2008): 121.

81 Současný web: <http://www.mod.gov.om/AR-OM/COSSAF>

generálmajor Timothy Creasey. Jeho první krokem bylo omezení civilního neodborného dohledu nad armádou, jenž umožnil strukturální přetvoření SAF. Do Creaseyho reformy existoval systém, ve kterém velitelé jednotlivých složek armády - Sultan of Oman's Land Force (SOLF), Sultan of Oman's Air Force (SOAF) a Sultan of Oman's Navy (SON) – byli podřízeni přímo sultánovi a na sobě tak zcela nezávislí, což prakticky znamenalo nulovou kooperaci mezi jednotlivými složkami. Velitelem SOLF jmenoval generálmajora Johna Wattse a velitelem SOAF generálmajora E. P. Bennetta. Velení SON podléhalo pravidlu pravidelné cirkulace důstojníků.⁸²

Osmdesátá léta znamenala pro Omán zisk nového mocného spojence. S pádem šáhova režimu v Íránu padl i jeden pilíř americké *Twin Pillars Policy* a USA urychleně hledali spojence v Perském zálivu, který by alespoň trochu redukoval ztrátu přátelského režimu. Ománské území se zdálo být ideálním místem pro americkou přítomnost v Zálivu. Smlouva mezi těmito dvěma zeměmi byla nejprve ohrožena neohlášeným americkým využitím základny Mašira při neúspěšném pokusu o evakuaci amerických diplomatů zajatých za turbulentního vývoje islámské revoluce v Íránu,⁸³ nicméně nakonec došlo k její ratifikaci roku 1980. Smlouva stanovovala obrannou alianci mezi USA a sultanátem v případě jeho napadení výměnou za oprávnění k využívání čtyř leteckých (Tumrajt, Mašira, as-Sīb a Ḥaṣab) a dvou námořních (Šalála a Muṭraḥ) základen armádou USA. Američané se dále zavázali, že jimi využívané základny na vlastní náklady zrenovují. Omán také získal zvýhodněné nabídky na nákup amerického vojenského materiálu v hodnotě 200 milionů dolarů.⁸⁴

Součástí strategie při výběru základen pro americkou armádu byla jejich lokalita – jednalo se většinou o řídké obydlená území, kde američtí vojáci nebudou příliš na očích civilnímu obyvatelstvu, které by jejich přítomnost mohlo vnímat negativně. Americká armáda pořádala spolu s hostitelskou armádou také několik vojenských cvičení a během sovětské okupace Afghánistánu sloužil Omán jako překladiště zbraní pro CIA, která jimi zásobovala afghánské povstalce.⁸⁵ Smlouva o americko-ománském vojenském partnerství byla průběžně prodlužována.

3. 3. Proces ománizace armády

Vliv Velké Británie byl však stále nejmarkantnější, jak ukázalo velké vojenské cvičení

82 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 76.

83 Hugh Arbuthnott and Terence Clark and Richard Muir, *British Missions Around the Gulf, 1575-2005: Iran, Iraq, Kuwait, Oman* (Folkestone: Global Oriental Ltd, 2008), 239.

84 Owtram, *A Modern History of Oman*, 149.

85 Owtram, *A Modern History of Oman*, 155.

Swift Sword (as-Sajf as-sarī) v roce 1986, které trvalo necelý měsíc a jehož se účastnila britská a ománská armáda. Scénářem cvičení bylo znovudobytí klíčových ropných polí. Nicméně počty britských důstojníků přímo ve službách SAF pomalu klesaly. Bylo to dáno jednak masivním nárůstem armádního personálu během osmdesátých let a také počínajícím procesem ománizace armády, který byl zahájen roku 1984. Na důstojnické posty byli přijímáni členové loajálních kmenů jako například Banū Kalbān či Banū ʿUmar.⁸⁶ Překvapivé je nízké zastoupení královské rodiny v armádě. Pravděpodobně se jedná o prevenci proti přílišnému vlivu potenciálních pretendentů na armádu.⁸⁷

Součástí procesu ománizace byla i výměna nejvyšších špiček důstojnického sboru SAF. V listopadu 1984 byl na pozici velitele SOLF jmenován generálmajor Naṣīb bin Ḥamad bin Sālim ar-Rawāḥī, který se stal prvním Ománcem, který zaujmul místo velitele jedné z hlavních armádních součástí a o rok později se velitelem celé SAF po odchodu generálmajora Creaseyho stal generálporučík Ḥāmid bin Saʿīd bin Muḥammad al-ʿAwfī. V roce 1990 byla ománizece nejvyššího velení dokončena, když se velitelem SOAF stal generálmajor Ṭālib bin Mīrān bin Zamān ar-Raʿīsī a velitelem SON kontradmirál Šihāb bin Ṭāriq Āl Saʿīd. V červnu téhož roku byly také všechny součásti SAF přejmenovány. Sultan of Oman's Land Force se změnil na Royal Army of Oman (RAO),⁸⁸ Sultan of Oman's Air Force na Royal Air Force of Oman (RAFO)⁸⁹ a Sultan of Oman's Navy na Royal Navy of Oman (RNO).⁹⁰

Omán se v průběhu válečných let ukázal být hodnotným spojencem pro koaliční akce. Při obou válkách v Zálivu byly jeho základny použity jako útočisté pro americké i britské síly. Ve spolupráci s Velkou Británií se v roce 2001 uskutečnilo cvičení *Swift Sword II*, z něž britští vojáci zamířili rovnou do Afghánistánu.⁹¹ Spojenecké svazky přetrvaly až do dnešních dnů a Omán se aktivně podílí na boji proti terorismu.

3. 4. Současná výzbroj SAF

Současná výzbroj SAF je jen těžko dohledatelná. Poslední důvěryhodný soupis pochází z roku 2006.⁹² Aktuálnější situaci mapuje několik webů⁹³, jejich přesnost však není

86 Gombár, *Kmeny a klany v arabské politice*, 79.

87 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 92.

88 Současný web: <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RAO>

89 Současný web: <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RAFO>

90 Současný web: <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RNO>

91 Owtram, *A Modern History of Oman*, 176.

92 Jedná se o tabulku v knize Anthony H. Cordesman and Khalid R. Al-Rodhan, *Gulf Military Forces in an Era of Asymmetric Wars: Volume One* (Westport: Praeger Publishers Inc, 2006), 127.

93 Kupříkladu Army Recognition. „Oman Armée Omanaise forces terrestres équipements et véhicules.“ Published July 24, 2008.

možno posoudit. Zdroje se však shodují na tom, že RAO má v současné době k dispozici tanky Challenger II, M60A3, M60A1, FV 101 Scorpion, FV 103 Spartan, FV 105 Sultan či Alvis Stormer. Vozový park dále rozšiřují obrněci Moway Piranha 8x8 LAV's, Alvis Saladin, AT-105 Saxon či WZ 551 6x6. Samohybnou artilerii zajišťují M109A2 a G-6 Rhino, závěsnou pak FH – 70, Type 59-1, L118 Light Gun či 122mm houfnice 2A18 (D-30). Protiletadlovou obranu zajišťují děla Bofors L/60, ZU – 23 2x23mm AAGs, 2R2M 120mm SP/on VAB či VDAA 2x20mm SP-AAGs a rakety SA-7, Javelin a Mistral ALBI. Současným velitelem RAO je generálmajor Maṭar bin Sālim bin Rāšid al-Balūšī.

Hlavní páteří RAFO byly po desetiletí letouny Jaguar, v posledních letech se však díky jejich zastaralosti započalo s jejich výměnou, která byla dokončena roku 2014. Jejich místo zaujaly modernější americké F-16 C Falcon a evropské Eurofighter Typhoon, jejichž dodávka ještě neskončila. Bojové letouny pak doplňují BAe Hawk 203. Ománské letectvo vlastní i cvičné letouny Hawk 103, Hawk 128, PC-9M či pákistánské MFI – S7 Mushshak a transportní C-130 J – 30, C-130 Hercules, C – 295 a námořní C-295 MPA. Ve výzbroji nechybí ani helikoptéry Bell 206 B, Bell 214, SA – 330 Puma, AS – 332 C/L Super Puma a Super Lynx Mk 120. Piloti RAFO v současné době slouží pod velením generálmajora Maṭara bin °Alī bin Maṭar al-°Ubajdānīho.

Pod velením °Abdallāha bin Ḥamīs ar-Raʿīsīho slouží RNO, která je považována za nejvyspělejší arabskou v oblasti Perského zálivu.⁹⁴ Disponuje korvetami i patrolními pobřežními plavidly, chybí však lodě pro hledání min a ponorky. Součástí námořnictva je i posádka luxusní královské jachty *as-Saʿīd*, která je v současnosti čtvrtou nejdelší jachtou na světě a může sloužit až 70 hostům.⁹⁵ Pod armádu spadá také Royal Guard of Oman, která se stará o bezpečí sultána a královské rodiny.

3. 5. Ostatní bezpečnostní složky Ománského sultanátu

Policejní sbory za vlády sultána Saʿīda neexistovaly. Ihned po svém nástupu na trůn tak sultán Qābūs dal rozkaz k vytvoření Royal Oman Police (ROP).⁹⁶ Dnes se ROP dělí na dvanáct generálních direktoriátů, které zajišťují všechny aspekty bezpečnosti – vyšetřování kriminální činnosti, celní a vízovou kontrolu, bezpečnost důležitých objektů atd. Policie má

http://www.armyrecognition.com/oman/oman_omani_army_land_ground_forces_military_equipment_armoured_vehicle_informations_descriptions_pic.html#armes či Global Security. „Royal Army of Oman Equipment.“ Last modified April 22, 2013. <http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/oman-army-equip.htm>.

94 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 85.

95 “Al Said Yacht,” accessed August 19, 2015, <http://www.superyachts.com/motor-yacht-2104/al-said.htm>

96 Současný web: <http://www.rop.gov.om/english/index.asp>

vlastní akademii – Sultan Qaboos Academy for Police Sciences, která zajišťuje nezbytné školení pro svůj personál.

O tajných službách nekoluje na veřejnosti mnoho informací, jisté je, že do roku 1974 fungovala Oman Intelligence Service jako součást SOLF. Po zisku nezávislosti přijala jméno Oman Research Departement. Po celou dobu existence je silně závislá na britském personálu, pomoci a školení, avšak i zde došlo k ománizaci a v dnešní době fungují britští experti již jen na konzultativní bázi.⁹⁷ Nejspíše i díky tomuto partnerství byl Omán schopen během studené války uniknout infiltraci KGB.⁹⁸ Od roku 1987 operuje zpravodajská služba pro domácí agendu pod jménem Internal Security Service. Zahraniční agenda spadá pod Royal Office.

⁹⁷ Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 91.

⁹⁸ Ephraim Kahana and Muhammad Suwaed, *Historical Dictionary of Middle Eastern Intelligence* (Lanham, Plymouth: The Scarecrow Press Inc., 2009), 285.

4. Zahraniční politika

4. 1. Vstup do mezinárodního systému

Do nástupu sultána Qābūse na trůn byl Ománský sultanát zcela izolován od světového i lokálního dění a ve své zahraniční politice se plně spoléhal na ochranná křídla Velké Británie. Nový sultán však měl se svojí zemí jiné plány a tak ihned po svém uvedení do úřadu zahájil přípravy na vstup do Organizace spojených národů a Ligy arabských států, do nichž byl sultanát přijat roku 1971. Tentýž rok také navázal diplomatické vztahy s Velkou Británií, Indií, Pákistánem, Tuniskem a Alžírskem. Většina zemí, včetně Spojených států amerických a Saúdské Arábie navázala s Ománem kontakt v dalším roce.⁹⁹ Post náměstka ministra zahraničních věcí¹⁰⁰ (ministrem je sám sultán) zaujal v roce 1973 Qajs °Abd al-Mun°im az-Zawāwī a zůstal v této pozici až do roku 1982, kdy jej vystřídal dosud působící Jūsuf bin °Alawī bin °Abdallāh al-°Alawī.

4. 2. Ománská politika vůči zemím Perského zálivu

Omán se od počátku velmi aktivně stavěl k myšlence Rady pro spolupráci arabských zemí v Zálivu (Gulf Cooperation Council – GCC). Sultán Qābūs byl propagátorem myšlenky vojenské spolupráce, která by malým zálivovým zemím zajišťovala bezpečí. Pro rozsáhlé plány však partneři Ománu neměli pochopení a GCC tak začala vojensky spolupracovat v mnohem menším měřítku. Omán se také výrazně stavěl proti protiíránské orientaci paktu, a to díky jeho dobrým vztahům s Íránem. I proto zachovával Omán za irácko-íránské války přísnou neutralitu.¹⁰¹

Vřelé vztahy s Íránem byly dány historicky. Ománský sultán a íránský šáh byli považováni za „strážce Hormuzského průlivu“ a díky této nutnosti nevytvářet si nepřítel před vlastním prahem, se kromě několika incidentů, kdy Írán hrozil uzavřením Hormuzu během irácko-íránské války a Omán musel vystoupit jako garant volného průjezdu průlivem,¹⁰² vztahy nikterak nezhoršily ani se změnou íránského režimu roku 1979. Po válce Omán

99 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 182.

100Současný web Ministerstva zahraničních věcí: <https://mofa.gov.om/>

101Joseph Kostiner, *Conflict and Cooperation in the Gulf Region* (Wiesbaden: VS Verlag, 2009), 57.

102Christin Marschall, *Iran's Persian Gulf Policy: From Khomeini to Khatami* (London, New York: RoutledgeCurzon, 2003), 76.

působil jako prostředník při rehabilitaci pochroumaných vztahů mezi Saúdskou Arábií či jinými iráckými podporovateli a Íránem.¹⁰³ Diplomatické styky se pak nadále odehrávaly ve jménu obchodní i námořní spolupráce.

Vztah mezi Ománem a Saúdskou Arábií byl zpočátku kalen saúdskou podporou imāmātu za vlády sultána Sa'īda, když ale saúdstí představitelé pochopili, že je tato podpora překážkou rozvoji vztahů s Ománem, rychle od ní upustili. Saúdský režim byl k rozvíjejícímu se sultanátu velmi štědrý a posílal mu peníze na rozvojové plány. Zlomovým se stala dvě setkání sultána Qābūse s králem Fahdem na přelomu let 1989 a 1990, která předznamenala smlouvu o vzájemném ustanovení hranic, která byla podepsána roku 1995.¹⁰⁴ Nicméně při krizi v Jemenu během roku 1994 každá země sympatizovala s odlišnou stranou konfliktu.

Diploomatické vztahy s Kuvajtem, Qatarem a Bahrajnem lze označit za bezproblémové, ale nikoliv vřelé. V roce 1989 se kuvajtská vláda obrátila na sultána Qābūse s prosbou o radu, jak se vypořádávat s vnitřními bezpečnostními problémy, které v Kuvajtu předložily teroristické útoky předešlých dvou let. Omán též figuroval jako prostředník při řešení Qatarsko – Bahrajnských územních sporů na počátku devadesátých let. Po palácovém převratu v Qataru roku 1995, kdy byl předchozí vládce nahrazen svým synem, toho měli Omán a Qatar více společného a začali spolupracovat ve snaze vyvážit saúdskou hegemonii v oblasti.¹⁰⁵

Nejvřelejší vztah ze svých sousedů udržoval Omán se Spojenými arabskými emiráty a to i přes nedořešenou vzájemnou hranici a dispute nad sporným územím. Spojené arabské emiráty poskytovali sultanátu finanční pomoc a roku 1985 byla podepsána smlouva o vzájemném vydávání vězňů. Dohoda o hranici byla výrazně přiblížena na počátku nového milénia, kdy byla dohodnuta hranice s emirátem Abū Z̧abī.¹⁰⁶ Vyjednávání s posledními dvěma emiráty aš-Šāriqa a Ra's al-Ḥajma stále probíhají.

4. 3. Ománská politika vůči ostatním zemím Blízkého východu

Nejbezprostřednější vztah mimo oblast Perského zálivu měl Omán se svým bezprostředním sousedem – Jižním Jemenem. Vzhledem k dlouhodobé přímé podpoře Jižního Jemenu z̧ufārských vzbouřenců a jeho pokusu o zablokování vstupu Ománu do OSN a Ligy arabských států¹⁰⁷, byly vztahy mezi oběma zeměmi více než chladné. Valná většina

103Marschall, *Iran's Persian Gulf Policy*, 102.

104Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 193.

105Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 195.

106Kostiner, *Conflict and Cooperation in the Gulf Region*, 197.

107Fred Halliday, *Revolution and Foreign Policy: The Case of South Yemen, 1967-1987* (Cambridge: Cambridge

ománských vojenských sil byla situována v příhraničí s Jemenem. Po jasné porážce rebelů se však vztahy postupem času normalizovali. K výměně ambasadorů a navázání seriózních diplomatických vztahů však došlo až v roce 1987, tedy dvanáct let po skončení války. K uklidnění hraničního napětí však došlo až roku 1992, kdy byl Jemen opět sjednocen. V následné občanské válce (1994) stranila ománská strana severnímu kandidátovi, což jí způsobilo krátké zhoršení vztahů se Saúdskou Arábií, která měla na věc opačný pohled.

Vřelý vztah naopak spojoval Masqaṭ a Qāhiru. To se projevilo zejména na izolaci, v níž se Egypt ocitl po uzavření míru s Izraelem a ke které se Omán odmítl připojit. Nicméně obě strany měli odlišný postoj k Íránu, který Egypt vnímal jako hrozbu pro arabský svět a bezpečnost v Perském zálivu.

Sympatie jordánského krále k mladému monarchovi v Ománu se projevily již za války v Zufāru, kdy hášimovský stát vyslal na pomoc své vojenské techniky. Omán na oplátku podpořil jordánské mírové rozhovory s Izraelem a pomohl Jordánsku s návratem do komunity arabských států po první válce v Zálivu, kdy Jordánsko stranilo poraženému Íráku.

Sýrie si díky svým radikálnějším postojům v blízkovýchodní police nezískala sympatie Ománu, který se vždy snažil být spíše neutrálním prostředníkem než-li stranickým hráčem. Proto byly oficiální vztahy mezi těmito zeměmi navázány až roku 1987. Od té doby se rozšířily na pouze nezbytně nutnou míru, hlavně v bezpečnostních a policejních dohodách podepsaných roku 1992.

Vztahy mezi Írákem a Ománem byly od začátku ovlivněny dlouholetou iráckou podporou zufāřských vzbouřenců. Přestože byly oficiálně navázány ihned po jejich porážení v roce 1975, skutečné rozhovory nastaly až s osobním setkáním sultána Qābūse se Ṣaddāmem Ḥusajnem v °Ammānu roku 1981. Nikdy se však nejednalo o hlubokou spolupráci, díky rozdílným postojům během konfliktů v Zálivu. Během irácko-iránské války zůstal sice Omán neutrální, ale vůči irácké invazi do Kuvajtu se ostře ohradil a poskytl své základny pro operace Pouštní štít a Pouštní bouře. Po porážce Íráku se ovšem angažoval v jeho znovupřijetí mezi arabské státy.

Ambivaletní vztah udržoval sultán Qābūs po celou dobu své vlády s představiteli Palestiny. Zpočátku sice uznával nahlas právo Palestinců na sebeurčení a vlastní stát, což byl pro Palestinu příznivý krok vzhledem k antagonismu, který k této otázce zachovával jeho otec, zároveň však nikdy nedal najevo podporu Organizaci pro osvobození Palestiny (OOP). K prvnímu všeobecnému uznání došlo až roku 1988 po němž následovala i setkání s

University Press, 1990), 148.

palestinským vůdcem Jāsirem ʿArafātem, avšak nikdy se OOP nedostalo od ománského sultána přímé a jasné podpory. Mnohem více se sultán dokázal ztotožnit s vizemi nového palestinského vůdce Maḥmūda ʿAbbāse.¹⁰⁸ S otázkou vztahu k Palestině je nezbytně spojena i otázka vztahu k Izraeli. První komunikace s židovským státem přišla po madridské mírové konferenci na půdě OSN v letech 1993 a 1994. Toho roku též navštívil Omán izraelský premiér Jicchak Rabin. Obecně lze ománsko-izraelské vztahy charakterizovat jako skryté namlouvání. Sám sultán se o tomto tématu vyjádřil takto: „Podporujeme jordánsko-palestinské úsilí a úsilí všech arabských i nearabských zemí o trvalý a úctyhodný mír. Apelujeme na všechny mezinárodní síly přátelské Izraeli, aby přijaly zodpovědnost a využily svůj vliv k ukončení izraelské neústupnosti tak, aby poskytl příležitost k dosažení řešení, které navrátí palestinskému lidu jeho práva a zajistí spravedlnost a mír pro všechny.“¹⁰⁹

Se severoafrickými arabskými zeměmi nedocházelo k významnějšímu navazování vztahů. Kuriózně pak působí unesení ománského ambasadora v Alžírsku během tamní občanské války, které ukazuje rozvrácenost tehdejších poměrů.¹¹⁰

4. 4. Ománská politika vůči neregionálním zemím

S nikým nepojí Omán tak vřelé a dlouhotrvající vztahy jako s Velkou Británií. Spolupráce na vojenské a ekonomické úrovni mezi těmito dvěma zeměmi je na nadstandartní úrovni. V poslední době se však Britové musejí potýkat s americkým vlivem, který se snaží v Ománu zaujmout místo patrona číslo jedna. Britové tak často nabízejí různé benefity sultanátu za nižší cenu nebo úplně zdarma, aby vyvážili americký vliv, je však třeba podotknout, že v jejich prospěch hraje dlouhodobá spolupráce s sultanátem a bezkonkurenční znalost místních poměrů.

Spojené státy americké byly motivovány převážně strategicky ve svých diplomatických stycích s Ománem, nelze však přehlížet velkou ekonomickou agendu, kterou rostoucí stát nabízí. Roku 1980 byla ustanovena společná komise pro koordinaci ekonomické spolupráce obou zemí.¹¹¹ USA jsou také velkým ománským dodavatelem vojenského materiálu a Omán má s USA četnou historii společných vojenských cvičení. Po útocí na World Trade Centre v New Yorku se sultán Qābūs ochotně připojil k válce proti terorismu a

108 Jeffrey A. Lefebvre, “ ‘Oman's Foreign Policy in the Twenty-First Century’ ” (paper presented at the 50th Annual Meeting of the International Studies Association, New York City, New York, February 15–18, 2009), 103.

109 Kéchichian, “A Vision of Oman,” 124.

110 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 207.

111 Tato komise byla později okopírována Brity.

podpořil koaliční přítomnost v Afghánistánu. Před invazí do Iráku roku 2003 (Operace *Irácká svoboda*) však své spojence důsledně varoval, neboť se domníval, že budou zatáhnuti do vleklé války, ve které jen těžko zvítězí. Nicméně přesto operaci logisticky podpořil.¹¹²

Vzájemně výnosná ekonomická spolupráce, tak by se dal charakterizovat vztah mezi Ománem a Japonskem. Východoasijský ekonomický gigant je zcela závislý na dodávkách ropy, kterou nutně pro svou ekonomiku potřebuje a tak se Japonsko stalo pravidelným a spolehlivým odběratelem té ománské. Navíc vstoupilo úspěšně i na ománský trh a to zejména v automobilovém průmyslu, ve kterém v Ománu zcela dominuje.

S Indií váže sultanát fakt, že Omán poskytuje pracovní příležitost velké skupině indických gastarbeiterů. Navíc Indie sloužila Ománu během studené války jako prostředník při jednáních se Sovětským svazem a naopak Omán poskytl své území pro indická setkání s pákistánskými protějšky.¹¹³ Mezi Ománem a Indií jsou navíc historické obchodní vztahy, které nabraly spád v devadesátých letech. Společně se zaobírají bezpečností prostoru Indického oceánu a koordinovali své jednotky ve vzájemném vojenském cvičení.

Ač se Pákistán může také pochlubit velkým množstvím svých občanů pracujících v sultanátu, jeho vztahy s Ománem nejsou zdaleka tak rozvinuté jako vztahy Ománu s Indií. V poslední době se strany pokouší o ekonomickou spolupráci, zatím je ale příliš nevyvážená ve prospěch Pákistánu aby mohla znamenat dlouhodobý hluboký obchodní vztah. Pákistán nicméně konzultuje svoji zahraniční politiku s Ománem, což se projevilo zejména při první válce v Zálivu, kdy rozmístoval své jednotky v Saúdské Arábii.¹¹⁴

Omán nikdy zcela neetabloval vztahy se Sovětským svazem, jednak díky sovětské podpoře zůfářských vzbouřenců a také díky jasné ománské vazbě na západní blok. Oproti tomu došlo k rychlé normalizaci vztahů s Čínou, s níž byly vztahy navázány již roku 1978, to jest dva roky po skončení války v Zůfáru.

Převážně ekonomické vazby pojí Omán s Francií, Německem a Jižní Koreou. Významnými odběrateli ománské ropy jsou Thajsko či Jihoafrická republika, která oplátkou představila Ománu svůj zbrojní program. Na nostalgii jsou založeny vztahy se Zanzibarem, ve kterém má řada Ománců rodinné vazby a proto je jeho velkým donorem.

112 Lefebvre, "Oman's Foreign Policy in the Twenty-First Century," 104.

113 Allen and Rigsbee, *Oman Under Qaboos*, 202.

114 Hasan-Askari Rizvi, *Pakistan and the Geostrategic Environment: A Study of Foreign Policy* (Basingstoke: The Macmillan Press Ltd, 1993), 84.

Závěr

Proces reformem sultána Qābūse lze obecně charakterizovat několika rysy. Jednak šlo o reformy „shora“ - mladý autokratický vládce, který získal vzdělání ve Velké Británii a vnímal neudržitelný stav své vlastní země, se rozhodl vzít věci do vlastních rukou a začít budovat moderní stát. Tento proces by nebyl možný bez patronace mocných spojenců, zejména Velké Británie a Spojených států amerických, kteří, hájící své zájmy, považovali za prospěšné reformnímu úsilí napomoci a to jak kvalifikovanými poradci, tak potřebnou technikou či financemi. Nutno však dodat, že na tomto systému velmi profitovali díky ekonomickému vlivu, který skrze poradní proces získali a neváhali jej uplatnit.

Důležitou podmínkou úspěchu byl dostatek financí nutných k provedení reformem, který se dostavil v podobě příjmů z těžby ropy. Bylo však nutné mít i vůli tyto prostředky použít, jak se ukázalo na případu sultána Sa'īda, který většinu státních ropných příjmů dislokoval na své soukromé účty. Finanční pomoc zajistilo i vyvedení země z izolace, a to jak pomoc přímou (Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty), tak i nepřímou v podobě obchodních smluv (Japonsko, Jihoafrická republika a další).

V politické rovině reformy znamenaly především vznik početné státní administrativy. Časté vzniky, zániky, slučování a rozdělování ministerstev svědčí o procesu který se cizeloval „za pochodu“ a problémy byly řešeny tak, jak se objevily. Volba ministrů pak kopírovala vzorec mocných ománských kmenů a klanů. Vznik konzultativních rad se na první dojem může zdát jako pokus o demokratizaci systému, při bližším pohledu ale vychází zřetelně najevo, že jde pouze o kosmetickou úpravu. Volení zástupci jsou plně závislí na míře sultánovy benevolentnosti a jakékoliv návrhy a připomínky jím mohou být bez potíží smeteny ze stolu. Tyto orgány pak v tomto světle vystupují jako potěmkinovy vesnice pro zahraniční pozorovatele neznalé všech detailů ománského administrativního a zákonodárského procesu. V Ománu nedošlo ani k rozdělení moci na složku zákonodárskou, výkonnou a soudní, neboť sultán je vrchním zákonodárcem, soudcem i velitelem represivních složek státu. Samotní ománci však tento stav věcí vnímají, jak se ukázalo v nedávné době při sociálních bouřích arabského jara. Nicméně ani tyto události významně neoslabily pozici sultána Qābūse. Bude zajímavé sledovat, jak se k těmto požadavkům postaví Qābūsův nástupce.

Armáda a bezpečnostní složky prošly od dob zūfārské války velkými organizačními i materiálními změnami. Z malé armády, složené převážně z cizinců – Balúčů a vedené Brity, se pod odborným dohledem posledně zmíněných stala moderní a profesionální armáda, ve

kteřé naplno proběhl proces ománizace. Je jasné, že vzhledem ke Qābūsově osobní afinitě k armádě, v níž sloužil, a díky charakteru jeho režimu, je armáda jednou z nejdůležitějších složek současné ománské společnosti. Armáda je díky americkým i evropským vojenským zakázkám a sultánově pragmatické štedrosti výborně vybavena a častá cvičení se západními i arabskými spojenci z ní činí úctyhodnou a zkušenou sílu.

Zahraniční politika doznala snad největších změn, neboť před rokem 1970 doslova neexistovala. Pod sultánovým přímým velením se Omán etabloval v mezinárodních společenstvích a dokázal umě využít krátkosti svého působení na mezinárodní scéně tím, že takřka prost přirozených nepřátel, se stal mediátorem mnoha konfliktů a dokázal tak začlenit vyloučené státy zpět do komunity, a tím posílit svoji vlastní pozici v mezinárodním společenství. Nejsilnějším spojencem Ománu zůstává Velká Británie, k níž se připojily Spojené státy americké. V regionální politice Omán dokáže překlenovat propast mezi arabskými státy a Íránem, s nímž ho pojí historické přátelství a snižovat tak napětí v Perském zálivu.

Obecně můžeme shrnout reformní proces posledních 45 let za úspěšné vytvoření moderního autokratického státu, který má díky svému ibāḏitskému charakteru potenciál zůstat ostrovem stability a bezpečí na Blízkém východě. Můžeme jen předpokládat, že Omán bude do budoucna hrát v politice Perského zálivu stále větší roli. Je však třeba zmínit, že i jeho budoucnost nemusí růžová – tenčící se zásoby ropy a neuspokojivá sociální politika státu, která nahrává prominentům režimu může v budoucnu přivodit mnoho interních problémů. Toto však ale bude nejspíš agenda pro nástupce sedmdesátičtyřletého sultána, jehož skutečný dopad na dějiny Ománu ukáže až čas.

Seznam použité literatury

Knihy

- Allen, Calvin H., and W. Lynn Rigsbee. *Oman Under Qaboos: From Coup to Constitution, 1970–1996*. London: Frank Cass, 2000.
- Arbuthnott, Hugh and Terence Clark and Richard Muir. *British Missions Around the Gulf, 1575-2005: Iran, Iraq, Kuwait, Oman*. Folkestone: Global Oriental Ltd, 2008.
- Beasant, John. *Oman: The true-life drama and intrigue of an Arab State*. Edinburgh, London: Mainstream Publishing, 2013.
- Břeská, Jana. "Oman." In *Současný Blízký východ*, edited by Michaela Ježová, and Helena Burgrová, 215–226. Brno: Barrister & Principal, 2011.
- Cordesman, Anthony H., and Khalid R. Al-Rodhan. *Gulf Military Forces in an Era of Asymmetric Wars: Volume One*. Westport: Praeger Publishers Inc, 2006.
- Danbeck, Christopher. "Dhufar Liberation Front." In *Saudi Arabia and the Gulf Arab States Today: An Encyclopedia of life in the Arab States*, edited by Sebastian Maisel and John A. Shoup, 113-114. London: Greenwood Press, 2009.
- Ghubash, Hussein. *Oman – The Islamic Democratic Tradition*. Translated by Mary Turton. Abingdon: Routledge, 2006.
- Gombár, Eduard. *Kmeny a klany v arabské politice*. Praha: Karolinum, 2004.
- Gombár, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Karolinum, 1999.
- Gombár, Eduard. "Reformy v monarchiích na Arabském poloostrově a jejich vliv na tradiční společnost." Veřejně nepublikovaná studie v rámci Výzkumného projektu MZV RM 03/24/04, Praha, červen 2005.
- Halliday, Fred. *Revolution and Foreign Policy: The Case of South Yemen, 1967-1987*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Kahana, Ephraim, and Muhammad Suwaed. *Historical Dictionary of Middle Eastern Intelligence*. Lanham, Plymouth: The Scarecrow Press Inc., 2009.
- Kostiner, Joseph. *Conflict and Cooperation in the Gulf Region*. Wiesbaden: VS Verlag, 2009.
- Marschall, Christin. *Iran's Persian Gulf Policy: From Khomeini to Khatami*. London, New York: RoutledgeCurzon, 2003.
- Owtram, Francis. *A Modern History of Oman: Formation of the State since 1920*. London: I. B. Tauris, 2004.

- Peterson, J. E. *Oman's Insurgencies: The Sultanate's Struggle for Supremacy*. London: Saqi Books, 2008.
- Rizvi, Hasan-Askari. *Pakistan and the Geostrategic Environment: A Study of Foreign Policy*. Basingstoke: The Macmillan Press Ltd, 1993.
- Shoup, John A. "Dhofar." In *Saudi Arabia and the Gulf Arab States Today: An Encyclopedia of life in the Arab States*, edited by Sebastian Maisel and John A. Shoup, 113-114. London: Greenwood Press, 2009.
- Shulsky, Abram N., and Gary J. Schmitt. *Silent Warfare: Understanding the World of Intelligence*. Dulles: Potomac Books Inc., 2002.
- Skeet, Ian. *Oman: Politics and Development*. Basingstoke, New York: Palgrave MacMillan, 1992.
- Valeri, Marc. "Liberalization from Above: Political Reforms and Sultanism in Oman." in *Constitutional Reform and Political Participation in the Gulf*, edited by Abdulhadi Khalaf and Giacomo Luciani 187-210. Dubai: Gulf Research Center, 2006.
- Valeri, Marc. *Simmering Unrest and Succession Challenges in Oman*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2015.

Časopisy

- Hughes, Geraint. "A 'Model Campaign' Reappraised: The Counter-Insurgency War in Dhofar, Oman, 1965-1975." *The Journal of Strategic Studies* 32 (2009): 271–305.
- Kéchichian, Joseph A. "A Vision of Oman: State of the Sultanate Speeches by Qaboos Bin Said, 1970-2006." *Middle East Policy* XV/3 (2008): 112-133.
- Kéchichian, Joseph A. "Democratization in Gulf Monarchies: A New Challenge to the GCC." *Middle East Policy* 11/4 (2004): 37-57.
- Ladwig III, Walter C. "Supporting allies in counterinsurgency: Britain and the Dhofar Rebellion." *Small Wars & Insurgencies* 19 (2008): 62-88.
- Lefebvre, Jeffrey A. "Oman's Foreign Policy in the Twenty-First Century." Paper presented at the 50th Annual Meeting of the International Studies Association, New York City, New York, February 15–18, 2009.
- Rabi, Uzi. "Majlis al-Shura and Majlis al-Dawla: Weaving Old Practices and New Realities in the Process of State Formation in Oman." *Middle Eastern Studies* 38/4 (2002): 41-50.
- Worrall, James. "Oman: The „Forgotten“ Corner of the Arab Spring." *Middle East Policy Council*, XIX/3 2012. <http://www.mepec.org/journal/middle-east-policy-archives/oman-forgotten-corner-arab-spring> .

Seznam použitých webových stran

- Army Recognition. „Oman Armée Omanaise forces terrestres équipements et véhicules.“
Published July 24, 2008.
http://www.armyrecognition.com/oman/oman_omani_army_land_ground_forces_military_equipment_armoured_vehicle_informations_descriptions_pic.html#armes
- Central Intelligence Agency. “The World Factbook,” Accessed August 17, 2015.
<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/rankorder/2034rank.html#mu>
- Global Security. „Royal Army of Oman Equipment.“ Last modified April 22, 2013.
<http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/oman-army-equip.htm>
- Index mundi. „Oman Age structure." Last modified June 30, 2015.
http://www.indexmundi.com/oman/age_structure.html
- Ministerstvo náboženských nadací a záležitostí. „Homepage.“ <http://www.mara.gov.om/>
- Ministerstvo obchodu a průmyslu. „Homepage.“ https://www.moci.gov.om/wps/portal/MoCI/MOCI%20home!/ut/p/a1/dcxwC8IwFATgX9M171FLFLdMWIEMOrS-RVJJ02JIShoN9Ner3QS97Y6PA4IayKInb1TsvVP204lfj0IU5abIS5QcUZz5ScrtIcclQgU0E_wTgbADMtY389tFuGaxMkBBtzrowB7hPXcxDuM6wwxTSsx4b6xmt-mX7_wYof5mw91Ne12JF0dKAFU!/dl5/d5/L0IDUm!TUSEhL3dHa0FKRnNBLzRKVXBDQSEhL2Fy/
- Ministerstvo obrany. „Homepage.“ <http://www.mod.gov.om/AR-OM>
- Ministerstvo ropy a plynu. „Homepage.“ <http://www.mog.gov.om/Default.aspx>
- Ministerstvo spravedlnosti. „Homepage.“ <http://moj.gov.om/ar/index.aspx>
- Ministerstvo státní správy. „Homepage.“ <http://www.mocs.gov.om/>
- Ministerstvo vnitra. „Homepage.“ <http://www.moi.gov.om/>
- Ministerstvo zahraničních věcí. „Homepage.“ <https://mofa.gov.om/>
- Ministerstvo zemědělství a rybolovu. „Homepage.“ <http://maf.gov.om/Pages/index.aspx?CMSId=40&lang=AR>
- Ománská tisková agentura. „Homepage.“ http://omannews.gov.om/ona_n/index.jsp
- Royal Air Force of Oman. „Homepage.“ <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RAFO>
- Royal Army of Oman. „Homepage.“ <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RAO>
- Royal Navy of Oman. „Homepage.“ <http://www.mod.gov.om/AR-OM/RNO>
- Royal Oman Police. „Homepage.“ <http://www.rop.gov.om/english/index.asp>

State Council. „Homepage.“ <http://www.statecouncil.om/Kentico/Home.aspx?lang=ar-om>

Sultan's Armed Forces. „Homepage.“ <http://www.mod.gov.om/AR-OM/COSSAF>

Super Yachts. „Al Said Yacht.“ <http://www.superyachts.com/motor-yacht-2104/al-said.htm>